

De største ikonene

– *Ida* er et vakkert objekt. Fossiler er naturlige kunstverk, sier Jørn Hurum, første-amanuensis ved Naturhistorisk museum i Oslo. I år kan du se den vesle primaten sammen med Edvard Munchs maleri *Skrik* på Munch-museet.

TEKST ARVE RØD

Hurum tar imot kort tid før åpningen av utstillingen *Gjennom naturen*, på et kontor som er akkurat som man skulle forvente av en verdenskjent paleontolog: fylt av knokler og dinosaureffekter fra gulv til tak. Vi lister oss inn mellom et par forhistoriske skeletter og tar plass i sofaen for en prat om forsteinet historie og perspektiver i «dyp tid».

– *Hva blir denne utstillingen, sett fra Naturhistorisk museums side?*

– Jeg kan bare snakke for fossilene, men jeg ser jo opplagte koblinger til naturen i Munchs bilder: landskapsformer, blomstringer og slike ting. Botanikerne og geologene kommer også med sitt, og jeg vil tro det blir en del fargerike ting derfra, sier Hurum.

– Vi bidrar blant annet med fossiler fra Sør-Tyskland, som faktisk kommer fra samme sted som litosteinene Munch brukte. Dette stedet har få, men ekstremt godt bevarte fossiler. Det kalles «Dødens lagune» på grunn av det ekstreme saltinnholdet vannet hadde – alt som ble skylt inn her døde umiddelbart. Og så er det *Ida*, selvfølgelig.

– *Ja, hva kan hun fortelle oss i sammenheng med Munch?*

– Først og fremst bidrar hun med kjendisfaktoren, og den skal man ikke kimse av. Museer trenger kjendiser. *Ida* skal vises sammen med *Skrik*, og slik kobler vi de to største ikonene – det mest reproduerte bildeobjektet ved hvert museum. *Ida* er vårt *Skrik* eller vår *Mona Lisa*; noe som åpner for interesse og forståelse for hva vi holder på med, sier Hurum, og fortsetter:

– Jeg var bevisst på å skape et varemerke helt fra starten, det ser jeg allerede i den første styrepresentasjonen fra før vi kjøpte *Ida* – jeg var klar på at vi må ha vårt objekt, vårt varemerke. Da hun først var i hus, kunne presentasjonen av henne holdt seg til obskure vitenskapelige tidsskrifter, men det er ikke det som skaper ikoner. Halvmåneformen hun har er ikonisk, noe som gjør henne lett gjenkjennelig. Jeg har en historie som illustrerer dette ganske bra. En forsker skulle en gang gjennom sikkerhetskontrollen på Gardermoen med en avstøpning av *Ida*. Da betjentene så avstøpningen passere i røntgenmaskinen sa en av dem: «Å, er det *Ida*?» Det er det eneste fossilet i verden som kan bli gjenkjent av en sikkerhetsvakt på en flyplass.

– *Hva representerer Ida nå, i forskningen? Er hun det manglende mellomledet?*

– De fleste er enige om at hun er nærmere en lemur enn en apekatt. Vi har uansett ingen andre fossiler i vår gruppe, det som

kalles primater, som er så gammelt og så komplett. Vi vet lite om hva som skjedde under avgrensingen mellom ape og lemur. Poenget er at hun er gjenkjennelig som en tidlig primat. Og vi stammer fra primitive primater, uansett om *Ida* ligger på en sidegren eller ikke. Med *Ida* kan vi ta et skritt bakover i tid, og gange menneskets historie med ti; helt tilbake til begynnelsen av den store gruppa som heter primater. Dette er en ny tanke for veldig mange. Vi flytter forståelsen av vår egen evolusjon inn i «dyp tid».

– *Dette gjør vel Ida også interessant som et filosofisk objekt? Det tilfører en eksistensiell dimensjon, som kan svare til Munchs fremstilling av et moderne traume.*

– Det vi jobber med når det kommer til stykket er hvem er vi og hvor kommer vi fra. Det er hele grunnlaget for naturvitenskapene, og det er jo dette hf-erne (Historisk-filosofisk fakultet på Universitetet, journ. anm.) snakker om også, essensielt sett. Men vi jobber vanligvis med så små biter at vi ikke alltid ser helheten. Vi tar oss ikke tid til å heve blikket og se det eksistensielle.

– *Fossile fakta åpner for filosofiske grublerier?*

– Denne dimensjonen var der også da jeg var gutt og fikk interesse for dette faget, sier Hurum.

– Fossiler er tidsvitner vi ikke kan intervjuer, men vi setter dem inn i et stort puslespill vi kaller livets historie. *Ida* er en liten brikke i et puslespill vi aldri blir ferdige med å legge. Kan man bidra med et par brikker er det veldig bra.

Fossiler er naturlige kunstverk, sier Jørn Hurum. Foto Behzad Farazollahi

Ida. Foto Per Aas, Naturhistorisk museum